

I. N. J. C.
DISSERTATIO
DE
SITU
VETERIS
FINLANDIÆ,

QUAM

*Conf. Ampliff. SENATUS Philof. in Reg. ad
Auram Academia,*

PRÆSIDE

MAG. JOHANNES
BILMARK,

HISTOR. AC PHIL. PRACT. PROFESSORE Reg. & ORD.

PRO GRADU

Publice defendet

LAURENTIUS PALANDER,

Tavaftensis.

In AUDITORIO MAJORI Die XVII Julii
Anni MDCCLXXII.

Horis ante meridiem solitis.

A B O Æ

Typis JOHANNIS CHRISTOPHORI FRENCKELL.

PRÆFATIO.

Ne mireris, Benevole Lector, si in præsentî opella invenias sententiam, a communi opinione recedentem. Philosophos decet in veritatem inquirere, non autem placita ab aliis proposita sine ulteriori examine ambabus amplecti manibus; ipsis convenit dispicere, quibus argumentorum lacertis quælibet opinio nitatur, nec admodum curare, quis hanc vel istam hypothesein in eruditorum scenam primus produxerit. Hoc animo nos sequentem exhibentes disquisitionem, statim in discursus limine observamus, quod quamvis Fennia, Fenningia atque Finlandia nomen in antiquissimis Historicorum scriptis sæpius occurrat, non tamen propterea sit evictum, quam imprimis terram hac appellatione indigitatam voluerint. Primo quidem intuitu nihil fere certius videtur, quam quod Patria nostra fuerit antiquissima Fennorum sedes, quippe quod ipsum nomen extra omnem dubitationis aleam ponere censetur: attamen dum vel in considerationem venit, quod gentes olim, solum vertentes, novis sedibus veteris Patriæ nomina haud raro imposuerint, evidens est, quod unicum hoc momentum totam rem non conficiat. Pluribus ac firmioribus opus est argumentis, ne nubem pro Junone amplectamur; quare etiam nos succincte ea adferemus, quæ ad nostram opinionem explicandam conducunt. Legat Benevolus Lector, atque deinceps judicet, a cujus parte sit veritas.

§. I.

Qui sibi aliisque perivadent, nostram Finlandiam fuisse veram & antiquam Fennorum Patriam, duorum imprimis valde celebrium Historicorum, PLINII videlicet atque TACITI, auctoritate nituntur. Ille postquam de Scandia, quam *incompertæ magnitudinis insulam* vocat, locutus fuerat, hæc addit: *Nec opinione minor est Eningia vel Fenningia. Quidam hanc habitari ad Vistulam usque Fluvium a Sarmatis, Venedis, Sciris, Hirris tradunt.* (a) A quo non multum abludit Tacitus: *Peucinatorum, inquit Venedorumque & Fennorum nationes Germanis, an Sarmatis adscribam, dubito. Et paucis interjectis: Venedi quicquid inter Peucinos Fennosque silvarum ac montium erigitur, latrociniis pererrant.* (b) Quid vero de utroque hoc testimonio sit statuendum, mox paucis dispiciendum.

(a) Vid. *Ejusd. Histor. Natural. Libr. IV. Cap. XIII.*

(b) Vid. *Ejusd. Germaniam C. XLVI.*

§. II.

Ex his modo allatis certissime colligimus, Fennos ab antiquissimis retro temporibus, quæ epocham nativitatis CHRISTI antevertunt, borealibus Euroæ regionibus insedisse; quo tamen ipso sedes eorum nondum sunt definita. Uterque Historicorum traditiones duntaxat aliorum, quales easdem obtinuit, adfert. Quod ad argumentum a PLINIO petatum attinet, cui præcipuum inesse robur creditur, observat CELLARIUS (a), quod in MS:is *Epigia*, in editis *Eningia* legatur, at interpretum consensu, saltem plurium, legenda sit *Fenningia*; unde apparet, quod argumenti hujus cardo vertatur non in Plinii scriptis, sed in interpretum conjecturis. Animadverto quidem, quod per *Oeonias Insulas* nonnulli intel-

ligant *Alandiam*, (*b*) in qua, scilicet reperiuntur insula & pagus *Öninge* & *Öningeby*: Sed obscura hæc loca, per *Eningiam* a *Plinio* indicata fuisse, parum est verisimile. Præterea quod *Historicus* hic aliam plane regionem, quam nostram describat *Finlandiam*, vel ex *priscis*, quos nominat, incolis colligi potest. Quis enim unquam dixerit, *Finlandiam* nostram a *Sarmatis* fuisse habitaram vel a *Venedis*. Profecto, nisi quis insulas magis conjecturas, quam veritatem amet, facile animadvertet, quod *Plinius* *Borealem* *Germaniæ* partem, in qua *Sarmatæ*, *Venedi* & *Hirri* occurrunt, describat. Nec allatum *TACITI* testimonium magis confirmat communem de antiquissimis *Fennorum* sedibus opinionem.

(*a*) Vid. *Ejusd. Geographiam Antiq. Tom. I. p. 490.*

(*b*) Vid. *Hallborgi Dissert. de Alandia*

§. III.

Præter testimonia Auctorum solent quoque alia proferri argumenta, quæ antiquitatem gentis ac regionis evincunt. Enimvero in nostra Patria hætenus non sunt detecta quædam monumenta, quæ aram introductæ per Septentrionem Religionis Christianæ longe antevertunt. Nulla enim heic monstrantur Sepulcra Majorum Gentilium, nulla heic occurrunt vestigia cultus gentilis, aut Deorum imaginum, quod enim de geniiis quibusdam tutelaribus habent traditiones, tale est, ut hæc *Zizania* cum tritico Christianismi facile lucrefcere potuerint, nulla quoque habentur monumenta expeditionum, nulli cumuli ex lapidibus congesti ac munitorum vice fungentes, quales in aliis passim cernuntur regionibus; nulli denique aggeres aut propugnacula ante tempora *Syethiæ* Regis *ERICI EMUNDSONII*.

Quæ

Quæ omnia si probe expendantur, concludere licet, quod primi Majores nostri vitam diu degerint, illi non dissimilem, quam Scythis Nomadibus passim tribuunt Scriptores, illis destituti præsidiis & commodis, quæ ex imperio rite instituto proficiuntur.

§. IV.

Confirmatur adhuc nostra opinio exinde, quod proprii quidam Characteres a Gothicis diversi, quos majores nostri Suis posteris de manu in manum quasi tradiderunt, superstites non sint, sed communibus cum Svecis nostri usi fuerint; qui rursus, nisi admodum fallimur, tunc sunt introducti, quum Svethiæ Rex ERICUS IX Christianam religionem per nostras oras primum propagavit. Si itaque nostra terra olim æque ac nunc frequentes habuerit incolas; si respublica quædam apud majores nostros constituta & civitates pridem floruerint, procul dubio ad nostram quoque memoriam pervenissent elementa Litterarum, quæ ad ordinem conservandum apprime sunt necessaria. Dicat forte quispiam, hæc fuisse penitus deleta a Svecis, quum Finlandia Svethico imperio fuit innexa, eum in finem, ut Cives tanto facilius in officio continerentur. Enimvero facilius ista dicuntur, quam probantur. Quis enim ignorat, quod licet papicolæ omnem impenderint curam in exscindendis veterum Gothorum Runis, impedire tamen non potuerint, quin multa cimelia intempestivam eorum sæviciam subterfugerint. Si quid autem ejusmodi in nostris oris, sicut in Svethia quondam, tentatum fuerit, culpa omnis in Legatos Pontificis erit derivanda; Principum autem, nisi vano superstitionis œstro fuerint perciti, nihil interfuit talia abolere, sed potius honori ipsis ducitur, conservare vetera virtutis ac prudentiæ chronica & monumenta gentium sibi subjecta-

rum. Sic, quod barbara ista ætate aliter & hi senserint, vix tamen ad unum omnia delere potuerunt monumenta, ut non quædam saltem fragmenta post tot temporum intervalla in apicum alicubi produci poterint.

§. V.

Sed remanet forte adhuc dubium ab ipso Patriæ nomine desumptum. Quæri enim potest, si Patria nostra olim non dicta fuerit Finlandia, qua appellatione hic terrarum tractus tunc sit insignitus? Nec hæc instantia nos confundit; siquidem ex bulla Pontificis Romani GREGORII IV data ANSGARIO constet, quod ipsi concedatur potestas, ut Legato Apostolico annuntiandi Evangelium Christi per *Sveciam, Daniam, Norvegiam, Farriam, Grölandiam, Helsinglandiam, Islandiam, Skrid-Finlandiam, Sclaviam, Transalbiam* & Nationes omnes Septentrionales ac Orientales, uti habent LUDOVICI Pii & GREGORII IV diplomata & ex iis RIMBERTUS commemorat (a). Quocirca statim observamus, quod Fenni ponantur vicini Helsingorum, remotiores omnino a populis Orientalibus. Nuncupatam autem fuisse nostram Patriam ista tempestate *Osterland*, tum dicta confirmat bulla, tum dilucide inde constat, quod ipsa quingentis annis post, scilicet sub imperio Svehicæ Regis MAGNI SMEK hoc nomen retinuerit; siquidem primus Legifer in his oris constitutus, dicatur *Legifer Osterlandiæ* (b). Quid? quod Alandi etjamnum nostram Patriam non Fenniam, sed præcipue *Osterlandiam* nuncupent. Quæ omnia satis evincunt, Finlandiæ appellationem apud nos esse recentiore; pro qua apud antiquos invaluit *Osterlandia* & *Ostergardia* (c).

(a) Vid. OERNHJELMI Hist. Svecorum Eccl. p. 21.

(b)

(b) Vid. *H. SPEGELS Bevis til Kyrkohist.* p. 3. & 5.

(c) Vid. *Cel. Præsidis Dissert. I. de Holmgardia* p. 16.

§. VI.

Denique si perpendamus nomina propria, quæ Regibus Finlandiæ in Historiis antiquis passim tribuuntur; facile animadvertimus, tum quod pleraque eorum sint mere Gothica, quæ in vetulstis annalibus iterum iterumque occurrunt, tum etiam quod nonnulla genio Linguae Fennicæ prorsus repugnent, quippe qui non patitur, ut duæ consonantes ab initio vocum ponantur. Sic tertius Finlandiæ Rex fuisse perhibetur SNIO, quintus GRIS, nonus FROSTI (a). Quocirca Perillustris L. B. de NETTELBLADT hanc addit censuram: *Pleraque Regum Finlandiæ nomina manifesto ex Lingua veteri Septentrionali originem ducunt. Hinc si omnes ab Auctore Chronici Finlandiæ recensiti Reges Finlandiæ imperarunt, vel Reges Fimporum extraneos fuisse, vel populum hunc illo tempore Lingua ab hodierna plane diversa usum fuisse patet* (b) Quod quidem argumentum plenius illustraretur, si plura nomina eademque propria in Lingua Fennica superessent. Sed quum tantum non omnia quæ ad nostram pervenerunt memoriam, sint vel Gothica vel Ecclesiastica, cum Religione Christiana primum introducta; probabile quoque est, quod Regum nomina etiam aliunde suam repetant originem. Mentionem quidem facit SCHEFFERUS duorum Fennorum, qui populares suos in Lapponiam deduxerunt MIESCHOGIESCHE & THINS-KOGREH dictorum; sed an hæc nomina vel propria fuerint, vel cognomina, qualibus delectantur nostrates, nihil perhibet. (c) Nihilominus in confesso est, quod Tins, Tinnis & Tönnis, sit origine Gothicum, sicut alterum Slavonicam Dialectum sapere videtur. Nec tamen erit reticendum, quod

quod antiqua quædam Familiarum Fennicarum Nomina occurrant, inter quas tere eminent *Calewa* (d) ab ipsis Gigantibus, si fabulis habenda fides, orta & quod in eisdem fervandis nostri non minus, quam alii populi Orientales fuerint solliciti; hæc tamen sæculorum non multorum sentiunt canitiem.

(a) vid. *Chronicon Finlandiæ* apud illustr. L. B. *Nettelbladt* in *Biblioth. SvioG.* Tom. I. Inter quindecim Finlandiæ Reges, quos recenset Auctor Chronici unicus fere est *Ucko*, qui Fennicum habuit nomen. (b) Vid. *Libr. & Tom. cit.* p. 101. (c) Vid. *Ejusd. Laponiam* p. 46. (d) Vid. *Cl. MATTHESII Dissert. de Ostrobotnia* p. 18. & seq.

§. VII.

Postquam ita pro instituti ratione breviter ostendimus, quod ex iis, quæ supersunt, documentis, vix probari possit, Patriam nostram fuisse veram sedem ac patriam veterum Fennorum, quorum bella Scriptores antiqui & exotici & indigenæ describunt; proximum est, ut nunc dispiciamus, ubinam veterum Fennorum Patria sit invenienda. Nisi vero per omnia fallimur, tractus ille terrarum, qui suo ambitu Angermanniam, Westrobothniam & Lappmarkiam una cum montibus Riphæis Norvegicis complectitur, & qui per Littora Sinus Botnici usque ad mare Album exporrigitur, fuit genuina ac primitiva Fennorum patria, cujus Reges quondam cum Regibus Svethiæ ac Norvegiæ de principatu contenderunt; quare etiam in annalibus Norvegicis celebrantur. Quam opinionem primum comprobamus ex diplomate supra memorato, quod *Ansgario* fuit concessum & in quo Fennia ponitur vicina Helsingiæ. Deinde huc quoque pertinent, ea, quæ legimus in fragmen-

mento Historiæ, quod *Origines Norrigiæ* inscribitur: *Fuit Rex quidam nomine FORNIOTHUS, qui Fotbalandæ præfuit, quo nomine etjam Finlandia seu Kuenlandia censebatur; spectat hæc ab Oriente Sinum Bothnicum, qui Sinui Gandvik occurrit, ubi nos Sinum Helsingicum vocamus.* Ex quibus manifesto sequitur, quod antiqua Finlandia contermina fuerit Helsingiæ. Quid? Quod supersint adhuc in his terris Nationes Fennicæ, quæ lingua propria utuntur; sunt tamen non pauci, qui utramque linguam, Fennicam & Svethicam, æqualiter callent.

§. VIII.

Memoriæ quoque prodit STURLONIDES (a) de WANLANDO, Svethiæ Rege, quod cum in Finlandia gravi morbo occubisset, ad ostium fluminis *Skuta* fuerit sepultus, ubi insignem cumulum in ipsius honorem erexerunt sui commilitones. Quæras autem per universam Finlandiam nostram, nec locum invenies aut fluvium *Skuta* dictum. Contra ea in locis in §. VII. memoratis est mons altissimus *Åreskutan*, prope quem labitur fluvius, nunc a parœcia *Njurunda*, olim autem a monte cognominatus. Addo, quod nisi antiqua Finlandia fuerit Svethiæ ac Norvegiæ contermina, Reges harum terrarum continua fere inter se bella gerere non potuerint.

(a) Vid. *Heimskringla Tom. I. p. 16.*

§. IX.

Accedit etjam sententiæ nostræ exinde robur, quod THORERUS HUND, qui tempore Regis Norvegiæ OLAVI S. admodum famosus fuit, ad Fennos, ceu de ipso memoriæ prodit STURLONIDES, profectus, ab ipsis sibi emerit duodecim tunicas, ex pellibus Rangiferorum,

rum confectas, multasque insuper pelles pretiosissimas (a). Quocirca contra regulas probabilitatis omnino argumentaretur, quisquis sibi aliisve persuadere vellet, quod fortissimus hic pugil commerciorum gratia in nostram penetraverit Finlandiam, ubi Rangiferi rarius omnino reperiuntur, quippe qui in montibus Riphæis & circum eosdem gratissima solummodo inveniunt pabula.

(a) STURLONIDIS *Heimskringla* Tom. I. p. 751.

§. X.

De antiquis Fennis memoriæ prodit TACITUS; quod sita suo montano securi fuerint adversus Deos hominesque: Quod rursus effatum magis quadrat in Boreales Westrobotniæ partes & in Lapponiam, quam quidem in nostram Finlandiam. Illius enim incolæ habitabant juga montium & vastas silvas, quæ cum solitudinibus Scythicis omnino comparari possunt, & in quas perigrini vix unquam, saltem non sine ancipiti periculo, penetrare potuerunt. Docet certe transitus Fenorum & Svecorum per inhospita hæc loca, qui ante semifæculum fere fuit susceptus, quam molestum sit hoc iter, & robustissimis etiam gentibus tantum non imperiviam. Contra ea docet Historia, quod nostra Patria irruptionibus hostium sapius fuerit adstricta; adeo ut nonnulli etiam putent, Finlandiam ita dictam fuisse, quasi *hostilem terram*. Sive enim antiquissima consideremus tempora, migrationes populorum in Scandiam tendentium per Finlandiam nostram suscipiebantur, sive propria, Majores nostri a vicinis hostibus admodum fuere exagitati; adeoque neutro ævo *securi adversus homines*.

§. XI.

§. XI.

Considerationem quoque meretur, quod quum ADAMUS BREMENSIS, que saculo XI vixit, satis accurate describat provincias imperio Svio-Gothico subjectas vel innexas, inter populos ad Orientalem Svethiæ plagam degentes nominet Æstios, Curlandos, aliosque: nullam tamen mentionem Fennorum in vastis hisce terrarum tractibus degentium faciat, Finnos seu Scretio-Finnos vel Skidfinnos Helsingis vicinos ponens. Quis vero crederet ipsum neglexisse nostram Patriam suo indigitare nomine, si hanc terram tunc temporis Finlandiam cognominatam fuisse, certis narrationibus accepisset?

§. XII.

Postquam ita ostendimus, quod Historica monumenta nobis, antiquam ac genuinam Fennorum patriam in his Arctoi Orbis regionibus sollicite quærentibus, desint; non præter rationem quaritur: quo circiter tempore Patria nostra fuerit nuncupata Finlandia. Quamvis nihil fere certi in negotio tot difficultatibus & cimmeriis ferme tenebris involuto, affirmari possit, verisimile tamen est, quod hæc dilecta regio nomine Finlandiæ non multo ante introductam apud Majores nostros Religionem Christianam inclaruerit, quæ antea a vicinis populis dicta fuit *Osterlandia*, quod rursus nomen in Latinam linguam transferentes Monachi verterunt per *Terram Orientalem*. Quum enim Sæculis XI & XII frequentes in Finlandiam seu Finmarkiam, a ferocibus Norvegiæ Regibus fierent irruptiones, probabile admodum est, quod Fenni loca tuta suis penatibus quærentes ad Orientales nostras terras sese contulerint, ibique sedes suas posuerint, pristinum nomen ipsi retinentes & novæ etiam terræ nomen prioris patriæ imponentes. Scilicet modo §. XI. observavimus, quod ADAMUS BREMENSIS

SIS terrarum Septentrionalium describens situm, nostram Patriam non appellitet Finlandiam. Attamen non ita multo post, dum Svethiæ Rex ERICUS IX expeditionem cruciatam in nostras oras suscepit, perhibent annales, quod in Finlandiam sese contulerit, Fennos vi atque armis ad Christiana Sacra perducturus, quod factum novimus circa medium sæculi XII. Immo Episcopus THOMAS, Diœcescos nostræ curam gerens, in Bullis Papalibus salutatur Episcopus Finlandiæ. Unde igitur concludere licet, quod nomen Finlandiæ in nostris oris invaluerit intermedio inter ADAMUM BREMENSEM & STURLONIDEM tempore.

S. D. G.

